

137 Een tijd en plaats voor ons

Manhattan, New York City in 1957. Veel Puerto Ricaanse immigranten zijn in voorgaande jaren in achterwijken van West Side gaan wonen. Dat leidt tot hevige spanningen en zo komen twee straatbendes tegenover elkaar te staan: jonge blanke, Amerikanen tegenover Puerto Ricaanse jongeren. Maar dat kan niet verhinderen dat Tony, een blanke Amerikaanse jongen, verliefd wordt op het Puerto Ricaanse meisje Maria.

Zo ontwikkelt zich het romantische en ontroerende verhaal van *West Side Story* – als een moderne versie van Julia en Romeo – in de musical met teksten van Stephen Sondheim en muziek van Leonard Bernstein. Totdat een straatgevecht volledig uit de hand loopt en er doden vallen. Tony is daarbij betrokken en moet vluchten. Als Tony aan Maria vertelt dat ze elkaar zullen verliezen als ze niet sámen vluchten, klinkt het wonderschone *Somewhere*, een kantelpunt in het leven van twee geliefden.

There's a place for us, Somewhere a place for us. Peace and quiet and open air Wait for us Somewhere.	Somehow, Some day, somewhere! There's a place for us, A time and place for us. Hold my hand and we're halfway there. Hold my hand and I'll take you there, Somehow, Some day, Somewhere!
---	--

Een tijd en plaats voor ons – *Somewhere* is een lied over het verlangen om mens te zijn, samen met anderen, verbonden in tijd en plaats – maar hoe, waar, wanneer?

Het lied *Somewhere* herinnert mij er aan dat het niet zo vanzelfsprekend is dat wij in verbondenheid met elkaar kunnen leven op de plek waar we nu zijn. *Tijd en plaats*, ze hebben – wellicht veel meer dan we ons bewust zijn – grote invloed op wie wij zijn, op onze identiteit.

Tijd – We vinden tijd mogelijk zó vanzelfsprekend dat we niet in de gaten hebben hoe ingewikkeld onze relatie met tijd is. De tijd als kloktijd is een vast gegeven. We kunnen daaraan niets af- of toedoen. De tijd gaat, tikt onveranderlijk door, elke seconde is gelijk (dat klopt natuurwetenschappelijk niet, weten we sinds Einstein, maar dat vergeten we nu even). Maar juist omdat de tijd zelf niet beïnvloedbaar is, komt het er voor ons op aan *hoeveel tijd we beschikbaar hebben en hoe we die tijd (goed) benutten*. Er wordt veel geklaagd over ‘te weinig tijd’. Maar omdat een dag 24 uren heeft, niet meer en niet minder, kunnen we dááran niets veranderen. We bedoelen dus dat de tijd niet het probleem is, maar het feit dat wijzelf geen balans kunnen vinden tussen wat ons te doen staat en de onaantastbare hoeveel tijd waarover we beschikken. Het probleem tijd is zo oud als de mensheid zelf. Zo’n 2400 jaar geleden (over tijd gesproken!) schreef Prediker: ‘Voor alles wat er gebeurt is er een uur, een tijd voor alles wat er is onder de hemel’. *Tijd* betekent hier ‘het juiste moment’ of ‘de geschikte tijd’. De essentie is: kies ervoor het goede te doen op het goede moment in de jou gegeven tijd. Als we dat doen, zou dan het verlangen uit *Somewhere* werkelijkheid worden: ‘Tijd samen, tijd te over om een nieuwe manier van leven te vinden?’

Er is nog een betekenis van het begrip tijd: *onze tijd*. Ons levensverhaal krijgt betekenis door onze relatie tot het tijdperk waarin we leven. Ons *heden* is niet meer dan een zucht van de tijd. Het vindt zijn wortels in het *verleden* en baant een weg naar onze *toekomst*. Zo leven

wij in de geschiedenis tot 'onze tijd gekomen is'. Ooit schreef ik daarover in het gedicht *Van Nahuysplein* (de plaats waar ik als bevoorrecht mens woon), waaruit ik nu citeer:

Mensen zijn hier hun weg gegaan
de eeuwen door en even maar
voeg ik mij in de loop van het bestaan

Alles waar géén verhaal van is
verdwijnt uiteindelijk in niets
sterft in het tij van de geschiedenis

Plaats en ruimte – Met deze dichtregels verbond ik wat in een mensenleven altijd verbonden is: *tijd* met *plaats*, met *ruimte*. In de tijd waarin wij leven ligt de hele wereld (ruimte en plaats) open. We leven onbegrensd. Of is het ingewikkelder?

De tijd beheerst ons, maar ruimte en plaats zijn óns speelterrein. Jaarlijks vliegen zo'n 4,5 miljard passagiers door de wereldruimte, 1 miljard binnen Europa, van plaats naar plaats. In 2018 reden de Nederlanders in een personenauto 121,4 miljard kilometer over Nederlandse wegen. We verplaatsen ons *en masse* van de ene plek naar de andere en overvolle steden zijn daarvan het gevolg. Want het aantal inwoners van een stad zegt eigenlijk niets meer over het gebruik en de beleving van de ruimte in een stad. Amsterdam heeft circa 850.000 inwoners, maar dagelijks verblijven er tussen de 1,3 en 1,5 miljoen mensen: werkenden, inwoners en toeristen. Een ander beeld, de stad Zwolle. In de eerste helft van de 15^e eeuw was de huidige binnenstad omringd door een stadsmuur met vele (kostbare) poorten en een fraaie grachtengordel. Binnen die stadsmuren een luxe raadhuis, twee voorname kerken en torens, een klooster, enkele pleinen, de ontmoetingsplaatsen voor de 5.000 inwoners.¹ Nu wonen in diezelfde ruimte circa 8.000 mensen. Maar wat zegt dat? Diezelfde binnenstad is nu immers ook de centrale plaats voor 129.000 Zwollenaren en honderdduizenden inwoners uit de omgeving, toeristen, bezoekers van musea, winkelende mensen, horecagasten en ga maar door. Een explosieve toename van het aantal mensen dat dagelijks in die binnenstad kortere of langere tijd vertoeft. Amsterdam en Zwolle, voorbeelden van het feit dat het begrip ruimte voor de mens van nu een andere betekenis heeft gekregen.

De wérelde is onze verblijfplaats. Tegelijk – en dat stemt wellicht tot nadenken – willen velen de eigen wereld zo klein mogelijk houden voor anderen, vooral uit andere culturen. Die laten we liever niet toe; niet weinigen denken: 'sluit de grenzen voor...'. Zo lopen we het risico dubbelzinnig te leven: we willen een onbegrensde ruimte voor onszelf maar we neigen ertoe onze ruimte voor ánderen in te perken.

Is dát de pijn die het coronavirus ons bezorgt? Dat dit virus ons betreft op onze dubbelzinnigheid als het gaat over de plaats en ruimte waar we leven? Omdat we het zo slecht verdragen dat het virus óns de vrijheid van plaats en ruimte afnam? Vinden wij dat wij recht hebben op een plaats om samen mens te zijn, terwijl we afwerend zijn als het gaat om het verlangen van anderen naar een eigen plaats? Hoe zit dat eigenlijk met die prachtige tekst van het lied *Somewhere*? Voor wie geldt die? Wie zijn die *ons* in het lied *Somewhere*?

There's a place for *us*,
Somewhere a place for *us*.
Peace and quiet and open air
Wait for *us* – Somewhere.

1. Deze informatie over het oude Zwolle kreeg ik van mijn zwager Arjan Hilbers. Hij is een talentvolle stadsgids. Wandel eens met hem of een collega door (de binnenstad van) Zwolle. Want dat is genieten! Lees meer over [zwolle met gids](#).

Muziek: * "*Somewhere*" stond ook al in blog 136. Nu [hier weer](#). Misschien aardig om nog eens te luisteren – met andere oren na het lezen van deze blog? Het is zoveel meer dan alleen een mooi lied.

* Dát is bijzonder: de componist van West Side Story, Leonard Bernstein, dirigeert [hier](#) het *Gevangenenkoor* uit Beethovens opera *Fidelio* – óók een lied over 'een plaats en tijd om te leven, ergens, ooit.'